

BMP.0790.1.5.2024(16)

Pan

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na wystąpienie Pana Rzecznika z 30 sierpnia 2024 r.¹ dotyczące *uprawnienia do występowania z wnioskiem o wydanie dowodu osobistego dla dziecka przez rodzica pozbawionego władzy rodzicielskiej lub o ograniczonej władzy rodzicielskiej*, na wstępie pragnę poinformować, że opóźnienie w udzieleniu odpowiedzi wynikało m.in. z konieczności uzyskania stanowiska Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie wystąpienia Pana Rzecznika.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa² w imieniu osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego, wnioski o wydanie dowodu osobistego składa jedno z rodziców, opiekun lub kurator. Natomiast regulacje dotyczące odbioru dokumentu³ przewidują, że dowód osobisty osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych odbiera rodzic albo opiekun, a dowód osobisty osoby posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych odbiera osoba ubiegająca się o wydanie dowodu osobistego, rodzic albo kurator. Dowód osobisty może również odebrać rodzic, który nie składał wniosku o wydanie dowodu osobistego.

Argumenty, które przemawiały za wprowadzeniem ww. przepisów prawa zostały wskazane przy piśmie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 maja 2016 r., o sygn. BMP-0790-1-4/2016/PS.

W tym miejscu należy wyjaśnić, że wprowadzony do ustawy o dowodach osobistych przepis prawa stanowiący, że drugiemu rodzicowi, który nie składał wniosku, przysługuje uprawnienie do odbioru dowodu osobistego dziecka jest rozwiązaniem, które było stosowane przed wprowadzeniem przedmiotowej zmiany na gruncie ww. ustawy. Powyższa zasada była bowiem uregulowana w aktach wykonawczych do ustawy o dowodach osobistych – w pierwszej kolejności w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 stycznia 2015 r.

¹ o sygn. IV.7021.65.2026.MK

² Art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. z 2022 r. poz. 671, z późn. zm)

³ Przepis art. 30 ust. 2 otrzymał obecne brzmienie na mocy ustawy z dnia 14 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy o dowodach osobistych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1393)

w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz sposobu i trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu⁴. Przepis ww. rozporządzenia stanowiący, że dowód osobisty może zostać odebrany przez rodzica niebędącego wnioskodawcą obowiązywał od 4 marca 2019 r. Przedmiotowe rozwiązanie zostało następnie powielone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 stycznia 2020 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego, jego wydawania i odbioru oraz utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu⁵.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że organ gminy przyjmujący wniosek o wydanie dowodu osobistego dla dziecka, w każdej sytuacji, w której posiada wiedzę o pozbawieniu rodzica władzy rodzicielskiej albo o jej ograniczeniu w sposób uniemożliwiający ubieganie się o dowód dla dziecka, bądź też gdy pojawiają się inne wątpliwości w powyższym zakresie, powinien zażądać stosownych oświadczeń lub dokumentów pod rygorem wstrzymania procedowania wniosku o wydanie dowodu osobistego.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z art. 28 pkt 12 ustawy o dowodach osobistych wniosek o wydanie dowodu osobistego zawiera oświadczenie o prawdziwości danych, o których mowa w pkt 1-9, oraz klauzulę o treści: *Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*. Jednocześnie art. 28a ww. ustawy stanowi, że oświadczenie, o którym mowa w art. 28 pkt 12, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Klauzula wskazana w art. 28 pkt 12, zastępuje pouczenie organu uprawnionego do odebrania oświadczenia o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Wobec powyższego rodzic, który orzeczeniem właściwego sądu jest pozbawiony władzy rodzicielskiej lub ma tę władzę ograniczoną w taki sposób, że nie ma prawa ubiegać się o dowód osobisty dla dziecka, a mimo to składa stosowny wniosek, narusza przepisy prawa i może z tego tytułu ponieść odpowiedzialność karną.

Analogiczne rozwiązania, obejmujące wprowadzenie oświadczenia o prawdziwości danych i klauzuli dotyczącej odpowiedzialności karnej, zostały również wprowadzone w przypadku zgłoszenia utraty lub uszkodzenia dowodu osobistego. Przedmiotowa zmiana w ustawie o dowodach osobistych, na mocy ustawy o zmianie ustawy o dowodach osobistych oraz niektórych innych ustaw, weszła w życie 7 listopada 2021 r. W związku z powyższym osoba, w tym rodzic, która zgłasza utratę dowodu osobistego, a utrata tego dokumentu nie nastąpiła, gdyż dowód osobisty jest w posiadaniu drugiego rodzica, może z tego tytułu ponieść odpowiedzialność karną.

⁴ Dz. U. poz. 212, z późn. zm. (wersja nieobowiązująca)

⁵ Dz. U. poz. 31 (wersja nieobowiązująca)

Przedstawiając powyższe pragnę jednocześnie poinformować, że w przesłanym stanowisku Ministerstwo Sprawiedliwości⁶ podzieliło pogląd Rzecznika Praw Obywatelskich, że dopisanie do treści art. 25 ust. 2, art. 30 ust. 2, (a także do art. 47 ust. 4) ustawy o dowodach osobistych po słowie „rodzic” wyrazów „niepozbawiony władzy rodzicielskiej” czy „dysponujący pełnią władzy rodzicielskiej” nie będzie prawidłowe. W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości, konieczne jest wprowadzenie takiej zmiany, która jednoznacznie będzie odnosiła się do przedstawicielstwa ustawowego rodziców i zakresu ich reprezentacji.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przywiązuje ogromną wagę do kwestii bezpieczeństwa i dobra dzieci. W związku z powyższym, mając na uwadze stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministra Sprawiedliwości w omawianej sprawie, rozważane jest podjęcie prac legislacyjnych, których celem będzie zwiększenie bezpieczeństwa wydawania dowodów osobistych dla dzieci. Ze względu na złożoność poruszonego zagadnienia, konieczne jest przeprowadzenie szczegółowej analizy powyższej kwestii, tak aby wypracowane rozwiązania były skuteczne i zapewniały odpowiednią ochronę dzieciom.

Z poważaniem

z up. Tomasz Szymański

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)

⁶ Pismo Pani Zuzanny Rudzińskiej-Bluszcz, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, o sygn. DSRiN-VII.024.2.2024